

711

פרוטוקול מספר 22/א'  
מישיבת הוועדה לעניני פנים  
שהתקיימה ביום ג', י"ז תמוז תשס"ז - 27.6.56  
בשעה 08.45

משתתפים:

- י. ריפתין - היו"ר
- ד. הכהן
- י. ישעיהו
- ח. סאלח
- א. עבאס
- ש. פרלשטיין
- ח. לנדאו
- י. שופמן

מזכירים:

- שר הפנים - י. בר-יהודה
- טר דשבסקי - שש"ד הפנים
- טר סילברסטון - שש"ד הפנים

טר פיאטנסה - סתורגטן

סדר-היום:

- 1) תכנון ערים (סקירה)
- 2) חוק הסעות, תשס"ז - 1956

פותח את הישיבה.

היו"ר י. ריפתין:

1) תכנון ערים

טר דשבסקי:

התכנית היסודית של תכנון הארץ היא הכנת תכנית כללית להתפתחות העתידה של הארץ. התכנית /מטרת הפראות את חלוקת האוכלוסיה העתידה; אישור שטחי בנין ערים ותעשייה; מדיניות קרקע ארצית; שיטות קרקע עיקריים; פיתוח ושימור הקרקע, המים ואוצרות אחרים; שיפור הגנים, הטבעות ההסטוריות, רשת תחבורה ארצית, דרכים ראשיות, מסילות-ברזל, שדות תעופה ומוסדות ציבוריים, גבולות ארמיניסטרטיביים וגבולות תכנון.

קודם-כל צריכה להתבטא הסגפה של פיוזר

האזכלוסיה. במסגה זו אנו חייבים לתסוך גם מסום שזתן אחד מקווי-היסוד של הפטטלה וגם מסיבות תכנוניות, בטחונות ואחרות. הצלחת התכנון תלויה בשיטות להן בזקקים לשם התאמת ההתפתחות העתידה. אפשר להדריך את הפיתוח או ע"י פיקוח סדיר באמצעות מניעה או אמצעים חינוכיים, עידוד וכיוון ההתפתחות בהתאם לתכנית.

אחת הבעיות הקשות של התכנון היא: ההתפתחות

העירונית ומדיניות קרקע ארצית, והפרצלציה למגרשים קטנים. מגרשים קטנים כאלה נסכרו לאנשים שאינם יושבים בארץ, עוד בזמן הסנדט. לפי הפרצלציה שבעשתה אנו יכולים - בהתאם לתכניות המאושרות הקיימות - לאכלס בין השטח של מחוז תל-אביב וחיהפה שנים-ועצי פיליון נפש. בהתאם לתכניות הקיימות לשימוש יעיל בשטח הסטוטן למגרשים ולפיתוח - מחוז תל-אביב יאוכלס ב-2,5 פיליון נפש בצפיפות של שתי נפשות לחדר. לפי הפרצלציה סזמן הסנדט אפשר יהיה לאכלס בין תל-אביב וחיהפה שלוש פיליון תושבים, בעוד שבאזור תל-אביב בלבד - שנים-ועצי. בתכניות סזמן הסנדט התסטרן בעיקר לאזור החוף הצפוף.

אחת הבעיות החשובות בישראל היא נקיטת אמצעים

חוקיים שיאפשרו פרצלציה סחוש של חלק גדול מהמדינה בהתאם לעקרונות צפיפות הערים הקטנות. למשל: סזמן הסנדט לא הושארו שטחים פתוחים

טר דשנסקי:

ומגדשים ציבוריים. הפרצלציה היא בעיקר ספקולטיבית. על-יד חבצלת-השרון  
לטפל עשו פרצלציה ליה יצא שחלק מן המגדשים הם בתוך הים. מבלי לחכות  
עד להצעת החוק הסופית נתבקש היועץ-המשפטי של משרד הפנים ביחד עם אגף  
התכנון להכין חוק לפרצלציה. חוק הפרצלציה הקיים הומד לאי-אפשר לתכנן  
סטחים מחדש ללא הסכמת הבעלים. כלומר: אם יש בעל אחד שאינו ססכים לתכנן  
את השטחים מחדש - אי-אפשר לעשות זאת. החוק החדש שאנו נציע יבוא לתקן  
זאת.

משרד הפנים קיור עם התכנון על-ידי: הוועדה  
העליונה לתכנון וועדות המשנה שלה; אגף התכנון שבמשרד הפנים; הוועדות  
המחוזיות והוועדות המקומיות, והמכשירים שבמשרד הפנים - בעיקר התכנון  
הפיזי והגורמים המסייעים לתכנון של הארץ; המונה על ביצוע החוק הקיים  
(פקודת בנין ערים - 1936). כלומר: בידי משרד הפנים מכשירים חזקים למדי  
כדי להשפיע על תכנונה הפיזי של הארץ.

הצעת חוק בנין ערים החדש הוצעה לקהל עוף בשנת  
1953. יצאה אז חוברת קטנה שמכרה לציבור, והציבור נתבקש להעיר אז את  
הערותיו. התגובה הייתה די ערה. עורכי-דין פרטיים, מוסדות, גופים וכו',  
כולם ענו. הוועדה הסיוחדת במשרד הפנים עברה על ההערות וגיבשה הצעה  
מתוקנת שהועברה לממשלה בשנת 1954. הממשלה העבירה זאת לוועדת השרים  
לעניני פנים ושירותים. כעת עוברים מחדש על הצעת החוק, מכניסים שינויים  
פה ושם, ולאחר שנסיים את העבודה - יעבור החוק שוב לוועדת השרים לעניני  
פנים, תוך כמה שבועות. אבל לפני שיבוא תיקון לחוק הקיים נכבדים עוד חוק  
לתיקון הפרצלציה.

לפי הצעת החוק הכללי החדש תקום סועצה ארצית  
שסמכותה תהיה: לאשר ולהטליץ על אישור תכנית מתאר ארצית וכן שינויים בה;  
דיון בבעיות חוקה ושינויים בחוקת התכנון והבניה; דיון בעדעורים על  
החלטות של הוועדות המחוזיות וכו', כל דבר הקשור בתכנון הארץ. זהו אחד  
מהשינויים היסודיים בהצעת החוק החדש: הסועצה הארצית.

הרכב הוועדות המחוזיות יהיה דומה לדכביהן  
היום, עם השינויים החדשים שהוכנסו בזמן האחרון.

הוועדות

לגבי ועדות מקומיות: כיום בשטח העירונית/המחליתות  
... על בניה ועל תכנון הן הרשות המקומית. לפי הצעת החוק החדש  
הרשות המקומית לא תהיה הוועדה לבנין ערים. תהיה ועדה אחת שבה יהיה  
במהלך סחברי הרשות המקומית, וגם נציגי הציבור וכמה מנציגי הממשלה. אנו  
יודעים מהו הפניע פעמים רבות להחלטות של ועדות מקומיות שהן עיריות:  
בחירות, קולות, לחץ - ולאז דוקא תמיד מצב בנין הערים. הצעתנו באה לתקן  
את הדבר במידת-מה. עכ"פ, טובטח שהרוב בוועדות המקומיות ישמר בידי אנשי  
המקום, ששום שבסופו של דבר החלטות בנין ערים קשורות עם הוצאות כספיות  
רבות ונכון יהיה לתת רוב בידי אנשי הסועצה.

יש ועדות הכוללות מספר מחוזות תכנון, וצריך  
לבקום ועדות-תכנון משותפות. החוק החדש יסדיר גם זאת. הוועדות המחוזיות  
ימשיכו בעבודתן בהרכב דומה להרכב היום.

אשר לתכניות: כיום יש שלושה סוגי תכניות:  
תכנית מתאר, תכניות מפורטות ותכנית חלוקה (פרצלציה). לפי החוק החדש  
תהיה תכנית ארצית. אגף התכנון או הזרוע הממכנת שעל-יד הסועצה הארצית  
יעשו תכנית ארצית. זהו מושג שאינו קיים היום: תכנית ארצית.

שנית, תהיה תכנית מחוזית. גם כיום אין מושג  
כזה של תכנית המשתרעת על כל המחוז. יש ועדות בנין ערים מקומיות בכל שטח,  
שהן המוסמכות לאשר את התכנית בשטחים שלהן. אבל אין תכנית שתכלול את כל  
השטח של הוועדות המקומיות. אמנם אגף התכנון פועל כיום, אבל העבודות  
שהוא עושה אין להן תוקף חוקי, כי כיום בחוק אין המושג של תכנית  
מחוזית.

בפרק הדן בתכניות מפורטות בחוק החדש יש טעין  
בענין הפרצלציה, חלוקת-משנה. אין אנו רוצים לחכות עד שהחוק החדש יקבל  
תוקף - כפי שכבר אמרתי - ולכן התיקון בענין זה יבוא עוד קודם, כתיקון  
לחוק הקיים, ואחר-כך ישולב בחוק הכללי החדש.

טר דטבסקי:

שינוי יסודי בהצעת החוק החדש יהיה ביחס להפקעות. כיום אפשר להפקיע רבע סרקע בלי פיצויים, כשעושים תכנית פרצלציה או תכנית בנין ערים. הוועדה המקומית היא הטפיקיעה. הרבע הזה סיועד לגן-ציבורי, הרחבת דרך קיימת או דרך חדשה. אבל לאור הנסיון בוכחנו לדעת שרבע איננו מספיק כדי לספק את "שטח הנופש" כפי שאנו קוראים לו. כל הרבע הזה הולך רק להרחבת הדרכים. לכן הצענו בהצעת החוק החדשה לאפשר להפקיע לצרכים אלה שליש מסטח טגרש או מהשטח הכללי, בלי פיצויים. זה יקל בהרבה על התכנון. גם הצרכים שלגביהם אפשר להפקיע קרקע הורחבו, כי לפי חוקת בנין ערים יש רק צרכים מעטים מאוד שאפשר להפקיע לגביהם קרקע.

לגבי הפקעות יש שינוי נוסף. כיום אפשר להפקיע רק רבע. בעתיד אפשר יהיה להפקיע עוד רבע לגבי שטח טגרש לגן-ילדים ולבית ספר, צרכים שכיום אי-אפשר להפקיע עבורם כלל, ללא תמורה. כי היום יש לנו צרות רבות עם הבעלים הישנים שאינם רוצים למכור את השטח שבידם, ועפ"י שהוא צריך להיות סיועד לבית-ספר. לפי החוק החדש אפשר יהיה להפקיע עד 25% בלי תמורה לצרכים אלה. אין זה חוק שרירותי, כי על הפקעות מפליצה ועדה מקומית הכעבירה זאת לוועדה המחוזית. בוועדה הזאת יושבים אנשי ציבור ואנשים בעלי אחריות. כלומר: אם הם מחליטים על הפקעה כזאת - אין דרך אחרת. הדבר נעשה לאחר דיונים רבים ולאחר שהיתה אפשרות להגיש ערעור וכו'.

אשר לפיצויים: לפי החוק החדש הורחבו הסעיפים שלגביהם לא נצטרך לשלם פיצויים לאחר הפקעה או לאחר שינוי אזוריים. למשל: ברחובות יש לנו אזור תעשייה על-יד הרכבת. עם העליה הסוגגרת באו בסגע עם הבעלים שימחילו לבנות משהו במקום, כי אזור התעשייה הזה ע"י הרכבת קיים ברחובות כבר 30 שנה. הבעלים דרשו מחירים גבוהים מאוד עבור הקרקע, עד שאי-אפשר היה לבנות שם שום תעשייה והיו צריכים ללכת לקרקעות הנטושות על-יד זרנוגה ושם יצרנו אזור תעשייה קטן, לא כל-כך טוב כמו האזור הקודם. יש אזורי-טלאכה בתוך רחובות, בתוך שטחי סגורים. אנה חושבים שהשטח אינו מתאים להיות אזור טלאכה של מטרות וכו'. באו בעלי הקרקע וטוענים: הורדתם את ערך הקרקע שלנו ע"י שמתם רוצים להפוך את השטח לשטח סגורים, יש לנו בענין זה צו-על-תנאי וכו'. לפי החוק החדש ייעוד של אזוריים שנרצה לעשות בו שינויים, לא נצטרך לשלם עבורם פיצויים.

למשל: הוועדה לשטירה על קרקע חקלאית טוענת לגבי האזור שהזכרתי ע"י הרכבת שזהו שטח חקלאי טהור. אנו יודעים את החשיבות הרבה לחקלאות אצלנו, ולכן, כדי להפוך זאת לשטח חקלאי לשניתן פיצויים, כי אנו יודעים שהפכו שטח חקלאי מצויין לשיכונים וכו'. תל-אביב גדלה במהירות מסחררת על שטחים חקלאיים. אנו משתדלים לעצור זאת, אבל החשיבות כיום היא חשיבות ראשונית לשטח על הגדמות החקלאיות. ולכן, בשביל להפוך שטח תעשייה או סגורים לאדמה חקלאית לפי תכנית בנין ערים לא נצטרך לשלם פיצויים.

ד. הבהנ:

אבל אם האדמה נקבעה קודם לאזור תעשייתי, הרי האנשים השקיעו כסף רב יותר בגלל זה, ועכשיו רוצים להפוך זאת לאזור חקלאי מבלי לשאול אותם ומבלי לתת להם פיצויים?

טר דטבסקי:

אם יש מישהו שנפגע בתום-לב - שר הפנים יכול לצוות לשלם לו פיצויים. אבל אם יצטרך לשלם פיצויים לכל האנשים שקנו אדמה על קרקע חקלאית באזור תל-אביב או בתניה - לא יהיה כלל מקום לתכנון.

יש גם סעיף בחוק החדש על עבירות וענשים. הענשים הוגדלו והוחמרו.

מטכות אחרת הניתנת ע"י החוק: מטכות חוקית לוועדות-הטשנה השונות. כיום לפסל אין להן מטכות חוקית, והן מעבירות כל החלטה לטוענה, והיא המאשרת.

המכשיר הסני שבידי משרד הפנים הוא אגף התכנון, המטפל בתכנון. אגף התכנון בירושלים מחולק לשתי מטרות: תכנון סדיר ותכנון ארצי. התכנון הסדיר מטפל בבעיות השוטפות: הכנת תכניות מפורטות או תכניות מתאר, תכניות מקומיות וכו'. מטרה של התכנון הארצי מתוכננות ותכניות הארציות. למשל: באגף התכנון הכנו כבר את מצע-המינימום

ישיבת ועדת הפנים  
26.6.56

מר דשבקסי:

שארץ לבצע לפיו את התכנית הארצית, מפת פיזור האוכלוסיה וכו'. עוד בשנת 1951 הוכנה טפה כזאת, לפני התארגנותו של אגף התכנון מחדש, והיא כוונה את התכנון הפיזי של הארץ. אגף השיכון שביצע את השיכונים החדשים לעולים הלך לפי הטפה שהוכנה באגף התכנון, אפילו חברות פרטיות כמו אפרידר הלכו למקום שאלכו לפי הכוונתו של אגף התכנון. גם דימונה והמרכזים העירוניים של עזתה, קריית-מלאכי וכו', וכן קריית-סטונה. התכנון הזה טבוס על שנים-וחצי סיליון תושבים בשנת 1955. היינו קצת אופטימיים, אבל ביטטנו את התכנון לאחר מחקר. מכיוון שמשרד העבודה וגם החברות הפרטיות הלכו בהתאם להכוונה זו - הגענו למספרים חשובים. הערים הגדולות על פרבריהן ירדו מ-70% מכלל האוכלוסיה היהודית בארץ עד ל-50% ב-1955. דבר כזה איננו קיים בכל העולם, לטרות שהאוכלוסיה עלתה פי כמה.

כן הכנו: מפת יחידות תכנון, מפת אזורי עדיפויות, מפת רשת כבישים, מפת רכבות, בשיתוף עם הגורמים החשובים והמשרדים השונים הקובעים גם הם בענין זה.

תפקידו העיקרי של אגף התכנון: ליזום ולתאם בין כל הגורמים השונים. על-יד נתניה למשל היה שטח שהיו לגביו תביעות של הצבא, של אגף השיכון לבניית שיכונים, של חברת "שמורת טבע" - ואגף התכנון הוא המתאם ביניהם.

הכנו טפה של שטחים טובגנים, פארקים לאומיים וכו'. אני שוכח להודיע שהוועדות הסחוזיות הסוטטכות כבר נתנו תוקף למפות שונות של אגף התכנון לפארקים לאומיים.

יחד עם זה טטפל אגף התכנון בתכניות המפורטות, תכניות מתאר. אגף התכנון בירושלים למשל עשה תכנית תכנון לירושלים, הנמצאת עכשיו בהפקדה. אתם יודעים את חשיבותה של ירושלים בתור עיר-בירה, ורמינו שהעיריה אינה עושה זאת, היתה הפקרות בבניה, בנו שלא מאבן, לקחו מחוזי-בניה גבוהים וכו', ולכן לקח אגף התכנון על עצמו להכין תכנית מתאר לירושלים, תכנית שעוד מעט תקבל תוקף. דבר זה הסדיר באמת את הבניה בירושלים. כעת אין עוד אותה הפקרות שהיתה. אבל אנו עושים תכניות מתאר רק למקומות סיוחדים, לפי הכל המקומות. עשינו למשל תכניות לצפת, שהיא מזרח פיתוח ועיריה לא עשירה ואין לה הכוחות המקצועיים כדי שתוכל לבצע זאת בעצמה.

הכנו אזורי עדיפויות. הטפה הזאת באה לגבש את תכניות פיזור האוכלוסיה שלנו, בעיקר אזור הדרום. העדיפות מתבטאת בהנחות מסטים, במסירת קרקע בתנאים נוחים וכו'. כיום מוטרים קרקע באזור תל-אביב ובאשקלון באותם תנאים, ודבר זה יפסק.

נוסף לכך טטפל אגף התכנון ביחד עם היועץ-המטפטי בחוקי-עזר שונים, אגרות בניה וכו'.

לא דיברתי על המועצה הארצית, בהתאם להחלטת הממשלה משנת 1951 קיימת מועצה ארצית, אבל היא רק מיעצת ואין לה תוקף חוקי. היא סינתה ועדת-מטבה לשטירה על קרקע חקלאית, במסגרת אגף התכנון. ראש אגף התכנון הוא היו"ר, יש מרכז שהוא יו"ר המחלקה לסקר התישבותי, משרד הפיתוח, קק"ל ועוד - כל אלה משתתפים בה. הוועדה יושבת בקביעות פעם בשבועיים, והקיפה בדיוניה בשלוש השנים האחרונות עשרות ישובים בארץ. נבדקו עשרות תכניות, והיא הצליחה לעכב פיתוח עירוני בשטחים חקלאיים בכל הארץ, ולהפנותו לאדמה שאיננה חקלאית, למשל: בראשון-לציון. ברור שיש ירושה גדולה מהעבר, אני מצטער שהוועדה החקלאית הזאת קמה רק לפני שלוש שנים. אבל לטרות זאת אנו רואים כבר השפעה רבה לוועדה זו.

היו"ר י. ריפתין:  
אני מודה למר דשבקסי על סקירתו. שר הפנים עוסד למטור היום בכנסת הודעה על תכנון ערים, והסקירה הזו תעזור לחברי הוועדה להתכונן לדיון.

ח. לנדמן:  
הייתי מבקש שמר דשבקסי ישלח לחברי הוועדה חומר נוסף על הסקירה שטטר, על הטבנות וכו'.  
נוסף לכך, רצוי שהיו"ר יבקש מנשיאות הכנסת שהבירור לא ייערך מיד סמוך להוצאתו של השר, כדי שהחברים יטפיקו להתכונן וללמוד את הענין.

החלטות: היו"ר ימסור לנשיאות הכנסת שכמה מחברי ועדת הפנים הביעו טענה כי הויכוח על הודעת השד לא ייערך היום, כדי שיספיקו ללמוד את העניין.

2. חדר השמות, תש"ז - 1956

סעיף 1

=====

היו"ר י. ריפתין:

(קודם את הסעיף).

ח. לנדמן:

האם הסונחים המוגדרים בהצעת החוק הוזכרו גם בחוקים אחרים?

שר הפנים:

הם נקבעו בחוקים רבים.

י. שופמן:

כתוב כאן "קטין - אדם שאיננו בגיר". הגדרה זו אינה נכונה. הייתי מציע לכתוב: "קטין - אדם שטרם סלאו לו 18 שנה".

מר סילברסטון:

הסונחים הללו מופיעים בדיוק באותן הגדרות בחוקים אחרים, במיוחד בחוק האזרחות.

י. שופמן:

בחוק הנזיקין האזרחיים מוגדר "קטין" כאדם שלא סלאו לו 18, ורצוי שהגדרה

תהיה חיונית ולא שלילית.

י. ישעיהו:

הייתי מציע להחליף את סדר הסונחים המוגדרים - להגדיר קודם "קטין" ואח"כ "בגיר".

החלטות:

לקבל את הצעתו של חבר הכנסת שופמן ולכתוב: "קטין" - אדם שטרם סלאו לו 18 שנים. לקבל את סעיף 1.

סעיף 2

=====

י. ישעיהו:

אני מציע לחלק סעיף זה לשניים: א) כל אדם ישא שם משפחה ושם פרטי; ב) אדם שיש לו שני שמות - האחד מהם יכול להיחשב שם משפחה והשני - שם פרטי. אינני עומד על הניסוח, אבל זו צריכה להיות הכוונה. כי יש אזרחים רבים במדינה של שני שמותיהם יש צלצול של שם פרטי - זכריה משה וכו'. באשך השניים אחד מהשניים הולך ונהפך לשם המשפחה. ע"י הצעתו אני רוצה להקל על האנשים הללו ולו יהיו נאלצים להתחבט עכשיו בחיפוש אחר שם משפחה, אלא יוכלו להפוך אחד משמותיהם הפרטיים לשם משפחה.

ד. הכהן:

אני תומך בכוונתו של חבר הכנסת ישעיהו, אבל אני חושב שהסעיף כפי שמנוסח עכשיו

עונה על הבעיה.

א. עבוס:

גם אני חושב שהסעיף כפי שמנוסח עונה לבעיה.

ח. לנדמן:

גם אני תומך בנוסח הקיים. הקושי היחיד המתעורר הוא לגבי אנשים שיש להם רק שם

פרטי אחד.

י. ישעיהו:

צריך רק לסנוע שימוש שרירותי בחוק, שהפקיד יטען כלפי האזרח: לא ברור מהו השם הפרטי ומהו שם המשפחה. אינני רוצה שיהיה לחץ בכוון של שינוי הצורה

ישיבת ועדת הפנים  
26.6.56

י. ישעיהו:

של שני שמות שלא טרצון. אני מסכים שהאדם צריך להחליט סופית איזה שני השמות הוא בוחר בשם המשפחה ואיזה - כשמו הפרטי. משום כך אני חוזר על הצעה: (א) כל אדם ישא שם משפחה ושם פרטי; (ב) לענין סעיף (א) ייחשב כשם משפחה אחד משני השמות שהאדם נושא.

ח. לגדאן:

זאת אסור לכתוב. כי מה יקרה אם האדם יקבע לו כשם משפחה שם חדש, לא אחד מן השניים? צריך להסביר את כלום הברירה בידינו. אני רק מציע שטר הפנים יעשה פעולה ע"י הרשויות המקומיות והטוענות האזרחיות כדי לנסות ולהגיע לציבור זה שלגביו מכוון החוק, באמצעות הסברה כתהליך מוקדם.

שר הפנים:

אחראי אחרתי בכנסת שלדעתי מי שבעצמו לא יבחר לו שם משפחה - צריך יהיה לעזור לו ולהסביר לו, ואף לבחור בשבילו אם לא יעשה זאת בעצמו, ולאחר זאת יתנו לו שהות כדי שיוכל להתנגד לשם שבחרו עבורו ולערער עליו.

י. ישעיהו:

אני שואל לעצמי זכות להציע הצעה בענין זה בסעיף 8,

מר פיטקובסקי:

חבר הכנסת טאלה טוען שאינו מתמצא דיו בבעיה בקרב הישוב הערבי, ולכן הוא מבקש בכל מקום שיש סטייה מן המקובל בישוב הערבי - שיעמידו אותו על כך, כדי שיוכל ללמוד את הענין ולהתייעץ עם אנשיו.

הרואל: לקבל את סעיף 2.

סעיף 3  
=====

(קורא את הסעיף).

היור' י. ריפתין:

לסעיף זה קיבלתי הצעה מחברת הכנסת הקטין המוסרת: בסעיף זה יובטח ששם המשפחה של הילד ייקבע בהסכמה עם שני ההורים.

י. שופמן:

הבעיה איננה של זכויות האשה אלא זהו ענין של סדר. לא ייתכן להסביר כל דבר כזה לדיון בין ההורים. יש גם בעיות של ירושה וכו' הקשורות בשם הקבוע והברור. לא ייתכן שבנוגע לילד אחד יסכימו ההורים שישא את שם האב - ובנוגע לילד שני - שישא את שם האם. ענין זה חוזר בחוק כמה פעמים, ועלינו לקבוע עטדה עקרונית. לי נראה שכל הסידור הזה יביא לא לשלום בית אלא להיפך.

י. ישעיהו:

אני מצטרף לעמדתו של חבר הכנסת שופמן שבהצעתה של חברת הכנסת הקטין יש אנדרלפוסיה ולא פרוגרסיה. שם המשפחה המשותף צריך להיקבע בין ההורים עם הנישואין, והבנים צריכים לשאת את שם המשפחה המשותף.

היור' י. ריפתין:

לסעיף 3 יש קשר עם סעיף 6. יש נשים חשובות שנכנסו להסטוריה היהודית מור גיבורות לאומיות, ולא פשוט לשנות שמות כאלה. אמסול הזכיר חבר הכנסת יוניצ'טן בכנסת את השם וייצטן ועוד. הדבר אינו פשוט גם לגבי עבודת השמות הלועזיים וגם לגבי שינוי שם האשה.

שר הפנים:

אם אתם כותבים "בהסכמה" - אתם צריכים גם לכתוב מה יקרה אם אין הסכמה? מי יקבע אז? השר? לא ייתכן. בית-המשפט? בית-המשפט? ביהמ"ש יכול להחליט במקרה שיש כאן שאלה של "טובת הילד". אבל כאן אין ענין כזה. אין כאן אפוא שום אפשרות לקבוע מי יכריע בין הורים שלא הגיעו להסכמה, אין שום אינסטנציה בעלת סמכות מוסרית כזאת. שר הפנים יכול להחליט רק במקרה שיש חשש של שיטוש לרעה.

ישיבת ועדת הפנים  
26.6.56

י. שופט:  
אני רוצה להתנגד לדוגמא שהביא היו"ר. אם  
אשה גיבורה לאו"ית וכו' נישאת - תהיה הסכמה  
עם הבעל שהוא יקבל את שם אשתו, או שהילד כשמתגבר יכול לשנות את שמו לשם  
האם. לא צריך לפתוח כאן פתח לאי-הבנות ולסכסוכים.

ש. פרלשטיין:  
הבעיה איננה מתעוררת במקום שגין להורים  
שמות משפחה שונים. במקום שיש להם שמות-  
משפחה שונים - במקום שהשר אישר לאשה לשאת את שם הקודם, או להוסיף אותו  
לשם בעלה - במקרים כאלה אפשר גם להסכים שהבן יוכל לשאת את שני השמות, של  
אביו ושל אמו, אם הכוונה היא באמת להרשות לאשה לשאת את שם הקודם רק  
במקרים יוצאי-דופן הכללי.

שר הפנים:  
אני רק חושש מכפל-כפול של שמות כאלה כעבור  
שנים-שלושה דורות. אינני רוצה שנגיע  
למצבה של האצולה הספרדית שבה יש שורות של תריסר שמות.

א. עבאס:  
גם אני חושב שאם בנותנים בחוק אפשרות לאשה  
לשאת את שם משפחתה הקודם לאחר שנשאה - טן  
הצדק הוא שניתן לה אפשרות להעביר את שם גם לילדה, בנוסף לשם בעלה.

שר הפנים:  
אני הייתי מציע לשנות את סדר-הסעיפים:  
אחרי סעיף 2 צריך לבוא לפי התוכן סעיף 8  
ו-9 הסבטיאים זאת לכל אדם; אחר-כך - סעיפים 6 ו-7 ואחר-כך אנו מגיעים  
לילד, בן טבעי ובן מאומץ - סעיפים 3, 4, 5.

הדו"ט: לשנות את סדר-הסעיפים: סעיף 8 ייקרא סעיף 3;  
סעיף 9 ייקרא סעיף 4; סעיף 6 ייקרא סעיף 5;  
סעיף 7 ייקרא סעיף 6; סעיף 3 ייקרא סעיף 7;  
סעיף 4 ייקרא סעיף 8; סעיף 5 ייקרא סעיף 9.

היו"ר י. ריפתי:  
הסעיף 3 (שמעתה יהיה סעיף 8) מדבר על מצב  
כשהאשה איננה נשואה ואף איננה ידועה בציבור  
כאשתו. מה במקרה שהיא איננה נשואה אך ידועה בציבור כאשתו?

שר הפנים:  
אז יקבל הילד את שם האב. הילד מקבל עפ"י  
החוק את שם משפחת אמו רק כשאין ברירה,  
כשהאם איננה נשואה לאביו/למך איננה ידועה בציבור כאשתו, כלומר: כשהאב  
אינו ידוע. בכל שאר המקרים מקבל הילד את שם האב.

היו"ר י. ריפתי:  
גם אני נוטה לקבל את הצעת חבר הכנסת  
פרלשטיין ועבאס שכשניתנת לאשה זכות לשאת  
את שם הקודם - תהיה זכות גם לילדים לשאת שם-משפחה כפול.

סעיף 3 (סעיף 8 הקודם)

היו"ר י. ריפתי: (קורא את הסעיף).

שר הפנים:  
בסעיף זה אני יודע שראש-ההסתלה נוטה לחייב  
לתת שם משפחה עברי. אני אינני יכול לקבל  
זאת משום שאי-אפשר לעשות מפליה בחיוב שם לגבי ערבים ויהודים. אבל אני  
מסכים שיהיה ייעוץ והדרכה בענין זה, אם כי אני מקבל שלא צריך להיות שום  
לחץ. אני מוכן להוסיף פסקה בסעיף זה: "בהתאם לסדר שייקבע בתקנות".  
ובתקנות יימסר שצריך להסביר לאיש וכו'.

י. ישעיהו:  
אני חושב שאם הסעיף הזה צריך לנסות לנסח  
בצורה קצת יותר מפורטת, בעיקר בריטא. כי אם  
הכנסתם פסקה "ומי ששמותיו אינם ידועים" - דבר זה דורש הסברה. כי אני  
אינני יודע מה זה "מי ששמותיו אינם ידועים". אולי מטב לכתוב כאן: מי  
שלא ידוע איזה הוא שמו הפרטי ואיזה הוא שם-המשפחה שלו.

גם בסיפא הייתי מוותר על אחד משני התאריכים,  
והייתי מסתפק בקבלת דרישה מאת השר וטוחק את ששת החדשים.

ח.ב.

ישיבת ועדת הפנים  
26.6.56

מר סילברסטון:

"מי שסמוליו אינם ידועים" יכולה הכוונה להיות לאסופים או לאנשים שלקו בזבזונם וכו'.

הינ'ר י. ריפתינו:

לדעתי הפיסקה "מי שסמוליו אינם ידועים" צריכה לבוא כסעיף נפרד.

אני נוטה לקבל את הצעתו של חבר הכנסת ישעיהו לטיה צריך להוסיף בסעיף זה גם מי שלא ברור איזה סמוליו הוא שמו הפרטי ומי זה - שם משפחתו.

גם בענין הערעור אני חושב שאריך לנהוג במידת הרחמים ולאפשר זאת גם לאחר ששת החדשים. כאן הייתי מקבל שוב את הצעתו של חבר הכנסת ישעיהו ולהעמיד את התקופה על ששה חדשים מהודעת השר.

שר הפנים:

לפי זה יוצא שמי שלא פנה - לא חייב לעשות זאת והיזמה צריכה לשאת מטעמי הפרטים.

ת. לגזאנו:

מה הדין אם יש שני אסטרופטים לילד והם אינם יכולים להגיע להסכם ביניהם בנוגע לשם?

שר הפנים:

כעבור ששה חדשים קובע השר.

א. פרלסטיון:

סעיף זה יחול בעיקר על המיעוט הערבי שאין להם שטות משפחה. האם תהיה להם אפשרות לבחור לעצמם, ללא אבחנה וביקורת, שטות משפחה עבריים?

שר הפנים:

אין אתה יכול לאסור זאת, אם כי אני חושב שהם לא יעשו זאת כי בשבילם השם איננו טלה ריקה. אין שום אפשרות לעשות בענין זה הגבלות.

י. שופמן:

בנוגע לששה חדשים, פירוש הדבר שרק כעבור ששת החדשים מתחילים בכל הפרוצידורה, בכל פעולת ההסברה והשכנוע, ולכן אין מקום להאריך את התקופה מעל לששה חדשים.

י. ישעיהו:

אני חושב שהגבלה זו של ששה חדשים אינה הכרחית. יהיו רבים שלא ידעו על הגבלה זו בכלל. בנוגע לאלה יהיה בלבול רב אצל השר שלא יצליח לקרוא לכולם ולהסדיר את הענין תוך ששה חדשים. מוטב שהחוק יבוצע לפי הצורך, בלי הגבלת זמן.

מר סילברסטון:

הכוונה היא לאנשים שביום תחילת תקפו של החוק נמצאים בטריגה. אלה יקבלו שהות של ששה חדשים מיום תחילת תקפו של החוק. הסיפא באה כדי להסדיר ענינים של אנשים שיבואו בעתיד או ייוולדו כאן בעתיד, שאז אין ערך לששת החדשים מיום תחילת תקפו של החוק, אלא מיום שבאה הדרישה טאת השר.

שר הפנים:

אני מקבל את ההערה שאריך להוסיף כאן אנשים שלא ידוע איזה סמוליותם הוא שם המשפחה ומיזה הוא השם הפרטי, ברור שלא צריך למחוק את "מי שסמוליו אינם ידועים", כפי שהסביר היועץ המשפטי.

בנוגע לתאריך: אם יקבעו שנה - פירוש הדבר שבאדם אינו צריך להטריח את עצמו בטשן שנה. ששת החדשים הקבועים כאן נועדו להסברה הטופנית לכלל. רק לאחר ששת החדשים יכול משרד הפנים להתחיל בפרוצידורה של הזמנת אנשים, הסברה אישית וכו'. גם זה יקח מספר חדשים. לאחר טכן עוד נותנים לאדם זמן לערער על השם שנבחר עבורו אם אינו מוצא-חן בעיניו - אני סאייע חודש.

א. פרלסטיון:

אני מסכימה לעצמי את הזכות להכניס כאן התייגות.

י. ישעיהו:

אני עומד על דרישתי לחוק את ההגבלה בזמן, ולכתוב רק "לפי דרישת השר".

הינ'ר י. ריפתינו:

אני רוצה להודיע לחברים שועדת הפנים הוזמנה ע"י מחלקת ההתיישבות של הסוכנות לטיור בהתיישבות החדשה, בשבועות הקרובים. (הישיבה נעלה ב-11.00)